

N:o 102.

Ank. till Riksd. kansli den 27 april 1906. kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra militiebostället Hesslö n:is 1, 2, 3 och 4 i Västmanlands län.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (n:o 82) af den 9 sistlidne mars har Kungl. Maj:t, under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att förra militiebostället 4 mantal Hesslö n:is 1, 2, 3 och 4 i Badelunda socken och Siende härad af Västmanlands län måtte till staden Västerås försäljas mot köpeskillning, hvilken på stadens bekostnad skulle bestämmas i den ordning, som i fråga om jords eller lägenhets afstående för allmänt behof vore föreskrifven i kungl. förordningen den 14 april 1866, och mot öfvertagande af de kronans skyldigheter mot egendomens arrendator R. Stephani, hvilka grundade sig på med Stephani den 23 augusti 1901 om egendomen afslutadt arrendekontrakt, samt under villkor i öfrigt:

att äganderätten till egendomen af staden skulle öfvertagas den närmast efter köpeskillningens bestämmande inträffande fardag, å hvilken dag köpeskillingen senast skulle i länets ränteri inbetalas;

att de till egendomen hörande hemman efter köpebrevfets utfärdande i jordeboken skulle upptagas under titel allmänt frälse och svara för de utskylder och onera, som hemman af dylik natur författningsenligt nu eller framdeles åligga; samt

att staden ensam vidkändes lagfartskostnaden och öfriga med köpet förenade utgifter;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljning inflöte, måtte, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark.

I detta ärende har departementschefen till ofvanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

I en till Kungl. Maj:t ställd, af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västmanlands län med underdånig skrifvelse den 7 februari 1905 jämte underdånigt yttrande af magistraten i Västerås insänd skrift hafva stadsfullmäktige i nämnda stad — med förmälan att stadsfullmäktige vid sammanträde den 19 december 1904 beslutat att anlägga ny vattenledning för staden i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af sakkunniga uppgjorda förslag samt efter de närmare bestämmelser, som framdeles kunde komma att beslutas — vidare anfört, att då, på sätt sakkunniga i afgifvet utlåtande påvisat, vatten till ledningen icke lämpligen kunde erhållas annorledes än genom uppumpning af grundvatten från den så kallade Badelundaåsen å ägorne till det för statsverkets räkning utarrenderade förra militiebostället 4 mantal Hesslö n:is 1, 2, 3 och 4 Badelunda socken och Siende härad af Västmanlands län, det vore af yttersta vikt för staden att förvärfva sig rätt till förfogande öfver vattentillgången inom nämnda ås; att för tillgodogörande af denna vattentillgång erfordrades, såsom af de sakkunnigas utlåtande inhämtades, att staden komme i besittning af en afsevärd del af Hesslö eller ej mindre än mellan 18 och 19 hektar, sträckande sig från Mälaren i söder till en längd af 1,200 meter med en bredd af 10 meter å de första 300 längdmeterna och därefter med en bredd af 200 meter; att emellertid inrymmandet åt staden af ett så stort område midt i egendomen skulle för denna medföra stora olägenheter och för staden ett fördyrande af den för vattenverket erforderliga mark utöfver dess verkliga värde; samt att med hänsyn härtill och till förekommande för framtiden af anläggningar, som kunde förorena Mälarens vatten och marken däromkring, det vore för staden af synnerlig vikt att förvärfva

hela egendomen Hesslö med strand och vatten; och hafva stadsfullmäktige på grund häraf i underdånighet anhållit, att Kungl. Maj:t ville medgifva staden att till pris, som bestämdes på samma sätt som i fråga om jord, hvilken afstodes för allmänt behof, samt mot öfvertagande af de skyldigheter, kronan hade gentemot nuvarande arrendatorn af egendomen, få inköpa denna i sin helhet eller, för den händelse hinder därför skulle möta, att till pris, som på förut nämndt sätt bestämdes, få förvärfva den del af egendomen, som, enligt hvad förut nämnts, vore för vattenverket oundgängligen nödig; varande vid ansökningen fogadt, jämte andra handlingar, ett tryckt exemplar af »stadsfullmäktiges i Västerås handlingar» den 12 december 1904 XII, däri finnes intaget (sid. 158) från arrendatorn af Hesslö Rob. Stephani till stadens drätselkammare aflämnadt erbjudande att för sin återstående arrendetid till staden på vissa vilkor afstå den mark, som staden för anläggning af ett vattenuppfodringsverk vid Hesslö behöfde.

I sitt öfver den underdåniga ansökningen afgifna yttrande har magistraten tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen.

Efter nådig remiss har domänstyrelsen den 26 april 1905 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid öfverlämnat underdåniga yttranden i ärendet af ofvan bemälda Stephani, vederbörande domänintendent och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet, af hvilka Stephani förklarar, att han för sin del icke ville understödja framställningen om inköp af hela egendomen.

Domänintendenten har i sitt yttrande meddelat, att Hesslö gård vore belägen 8 kilometer från Västerås; att egendomen innehölle 184,63 hektar odlad jord, 56,24 hektar tomter, trädgård, betesmark med mera samt 30,62 hektar utmark, däraf 25,50 hektar skogbeväxt, således en sammanlagd areal af 271,49 hektar; att årliga virkesafkastningen från den skogbärande marken uppskattats till 25,48 kubikmeter, att egendomen, som vore bevillningstaxerad till 85,000 kronor, vore från den 14 mars 1903 utarrenderad på 20 år mot ett årligt arrende af 4,000 kronor, hvarjämte arrendatorn åläge byggnadsskyldighet efter 400 kronor för år; att af kronans byggnader å egendomen, hvilka hade ett brandförsäkringsvärde af 38,000 kronor, boningshuset vore i godt skick, men alla de öfriga dels otillräckliga, dels otidsenliga samt mer eller mindre förfallna; att arrendatorn ägde en del byggnader å egendomen med ett brandförsäkringsvärde af 10,000 kronor, hvilka vore för gårdens behof erforderliga och därför borde af kronan lösas, sedan de

blifvit af arrendatorn försatta i laggilt skick; att vid senast hållna af- och tillträdessyn å egendomen förslag väckts om uppförande af ny ladugård och ny arbetarbostad för en beräknad kostnad af 26,225 kronor, hvaraf, efter frånräknande af den enligt arrendekontraktet fastställda byggnadssumman 8,000 kronor, skulle på kronan falla ett belopp af 18,225 kronor; att då arrendatorn vid synen förklarar sig urståndsatt att uppföra dessa byggnader, frågan härom fått, enligt syne-männens beslut, för tillfället förfalla; samt att med all sannolikhet kunde antagas, att före arrendeperiodens slut ytterligare erforderlig nybyggnad och större reparationer skulle komma att bereda kronan en utgift af omkring 15,000 kronor, i hvilket fall byggnadskostnaden under arrendeperioden skulle uppgå till 43,225 kronor eller en summa, som närmade sig sammanlagda beloppet af 11 års arrendeafgifter; hvarjämte domänintendenten beträffande frågan, om staden borde få till sig lösa hela egendomen eller endast den del däraf, som behöfdes för erhållande af tillräckligt och godt vatten, förklarar sig anse att, då Hesslö gård vore så ofullständigt och dåligt bebyggd, att det erfordrades beräkningsbara kostnader af 43,225 kronor för att försätta byggnaderna därstädes i fullgodt stånd, samt då egendomen saknade nämnvärd skogstillgång och framtida utvecklingsmöjligheter annorledes än med rent jordbruk, talande skäl förefunnes för egendomens öfverlåtande på staden; och har domänintendenten i följd häraf tillstyrkt, att staden finge tillösa sig hela egendomen Hesslö.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i hufvudsak anført följande:

Då egendomens arrendator förklarar sig icke vara i stånd att ikläda sig nybyggnadsskyldighet utöfver den, som enligt arrendekontraktet ålåg honom, och således verkställandet af mera omfattande nybyggnadsarbeten, huru angelägna de än vore, icke syntes kunna bringas till verkställighet, såsom eljest vore vanligt, genom arrendatorn mot åtnjutande af arrendeafdrag, utan kronan skulle nödgas omedelbart påtaga sig kostnaden för arbetenas utförande, utan utsikt att under arrendetiden erhålla godtgörelse för densamma, syntes detta förhållande, från statens synpunkt sedt, innebära ett viktigt skäl för att medgifva den disposition af egendomen, som nu ifrågasattes. Därvid syntes jämväl böra beaktas, att egendomens skogstillgång vore af ringa betydighet, att egendomen med sitt jämförelsevis aflägsna läge från järnväg och hamnplats näppeligen kunde antagas för framtiden komma att bereda kronan annan afkastning än som härflöte af dess jordbruk samt att således icke någon

omständighet af finansiell art syntes föreligga, som betingade egendomens bibehållande i kronans ägo, helst som genom det ifrågasatta förfarandet vid egendomens öfverlåtande till staden alla garantier för en allsidig och tillförlitlig uppskattning af egendomens värde förefunnes. Med stöd häraf och då det vore otvifvelaktigt, att för Västerås stad förvärfvandet af egendomen i sin helhet för nu ifrågavarande ändamål vore en angelägenhet af stor framtida betydelse, ansåge Kungl. Maj:ts befallningshafvande den af staden i sådant syfte gjorda framställningen vara synnerligen förtjänt af afseende, äfven om, under förutsättning af bifall till stadens anhållan att få inköpa det för anläggningen i första hand erforderliga området, det funnes lämpligt, att med öfverlåtelse af återstående delen af egendomen skulle anstå, till dess närmare aftal mellan staden och egendomens arrendator hunnit träffas eller till utgången af nuvarande arrendeperiod.

För egen del har domänstyrelsen — med tillkännagifvande att vid den af- och tillträdessyn, som å egendomen förrättades före början af den sistförflutna arrendeperioden, hvilken omfattade, liksom den nu löpande, 20 år, afträdaren tillerkänts ersättning för 15 års öfverbyggnad af tillträdaren, som berättigats att afräkna samma antal år å den nybyggnadsskyldighet honom ålåge för hans besittningstid, i följd hvaraf det antal byggnadsår, den tillträdande arrendatorn hade att under nämnda tid genom nybyggnad å egendomen redovisa, kommit att utgöra allenast 5, samt att arrendatorn Stephani vid den med anledning af den senaste utarrenderingen af egendomen därå hållna af- och tillträdessyn af synemännen förklarats hafva fullgjort sin nybyggnadsskyldighet för hela arrendeperioden — förordat, att Hesslö egendom i sin helhet försåldes till Västerås stad på de villkor, som i den underdåniga ansökningen föreslagits.»

Då den i ärendet förebragta utredningen icke lämnar tillräcklig ledning för bedömande, huruvida icke ifrågavarande kronoegendom möjligen skulle till större eller mindre del behöfva till främjande af annat allmänt ändamål disponeras, anser sig utskottet för närvarande icke böra tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, helst ett uppskof med frågans afgörande icke lär förhindra anläggandet af ofvannämnda vattenledning, då, enligt hvad handlingarna i ärendet utvisa, egendomens arrendator genom en den 7 december 1904 utfärdad förbindelse åtagit sig att på vissa villkor under återstående arrendetiden, eller

intill den 14 mars 1923, till staden afstå den mark, som staden för anläggning vid Hesslö af ett vattenuppfodringsverk behöfver. Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 april 1906.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation

af herrar *H. P. P. Tamm*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *E. Fränckel*, *A. G. L. Billing* och *C. J. G. Swartz*.

Det skulle här antecknas, att herr *D. Persson* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.